

ARANYOSVIDÉK.

Torda-Aranyosmegye közigazgatási, közmívelődési, társadalmi heti lapja és a Torda-aranyosmegyei gazdasági egyesület hivatalos közlönye.

ELŐFIZETÉSI DIJ:

Egész évre 6 frt
Fél évre 3 frt — kr.
Negyed évre 1 frt 50 kr

Mejelenik minden vasárnap.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPFULAJDONOS:

K. WERESS SÁNDOR.

Szerkesztői szállás és kiadóhivatal, Hiduteza 32.

H I R D E T É S I D I J:

Arszabály szerint.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Iparos-ifjúságunk és a vasárnapi munkaszünet.

1880. január havában alakult meg városunkban az iparos-ifjak önképző és betegsegélyező egylete.

Az egyesület célja a tagok szellemi fejlődésének elősegítése, azok betegség esetén leendő ápoltatása, az elszegényedett tagoknak a körülményekhez mért segélybeni részesítése, és a vagyon-talan tagok eltemettése.

Rendes tagjai az egyesületnek a tordai iparos segédek, s az alapító és pártoló tagokat az elnök veszi fel.

Azt mondják jóakaróink hogy „magyar tűz, szalmatűz“.

Ez bizony sok tekintetben igaz. Midőn K. Nagy Imre az egyesület első elnöke megalapította az egyesületet, 50 tagjánál több volt; de alig pár év múlva leszállott a rendes tagok száma 3-ra, s az volt a szerencse hogy pártoló tagul több ifju iparosmester beállott az egy-

letbe a kik évről évre fentartották az egyesületet.

Nem ezélem itt az egyesület történetét megírni, csak is azért kívántam előrebocsátani, hogy olvasó közönségünk figyelmét felhívjam ezen humánus egyesületre, melynek célja városunk iparos ifjúságát szellemileg művelni, a társulat iránti kedvet felébreszteni, s lassankint rávezetni az ifjúságot az életgondok beállta idejére azon szép kötelesség megtanulására, mely segélyre szorult ember társa felsegélésében nyilatkozik.

Legnagyobb akadálya volt az egyesület felvirágzásának iparos polgárság nagyrészének non curamus volta és mondjuk ki őszintén, határozott ellen-szenve. Nem tettsett azért, mert új dolog volt. Pedig két kézzel kellett volna felkarolni azon gondolatot, hogy oda küldjék segédeiket, hol felolvasásokat meghalgtatva, lapokat olvasva, ők magok is egyes az ipart érdeklő kérdéseket

megbeszélve összegyülekeznek, s ha eltekintünk az önképzés, társalgás szívet, lelket fejlesztő hatásától, vissza vannak tartva attól, hogy a vendéglőkben egész heti keresményüket elverhessék, s reá másnap nagy „blaumontgot“ csapjanak.

Akadtt szégyentűnkre olyan, más különben igen értelmes polgártásunk, ki segédeinek különbeni elbocsátás terhé alatt megtiltotta az egyesületbe lépni, s mindezek oda vitték az egyesület ügyét, hogy midőn 1885-ben a budapesti országos kiállításra 6 tagot kellett felküldeni, nem volt elég alkalmas rendes tag, s akkor kellett hevenyében felvenni az egyesületbe két vagy három tagot.

Azóta is csak teng az egyesület, mert a jelen évben mutatkozó újabb fellendülést még virágzásnak mondani nem lehet; bár tagadhatatlan, hogy a dalszakosztály megalakításával nagy lépést tett előre.

Az 1884-ik évi XVII. törvényczikk

AZ „ARANYOSVIDÉK“ TÁRCZÁJA.

Hogy asszonyhoz.

Megláttalak . . . Elég volt szép
Szemednek egy pillantása;
Láttam, hogy a te jó lelked
Az enyémnek hason-mása.

Elgondoltam, hogy ha lelkünk
Olyannyira együtt érez,
Miért is ne közeledném,
Bár remegve, jó szívedhez?

Mért ne mondjam el tenéked,
Hogy szeretlek, hogy imádlak,
Hogy oly boldog vagyok mindig,
A mikor csak téged látlak?

Elmondottam mindezeket . . .
Jobban mondva, elakartam,
De szemed egy pillantása
Elnémítá rögtön ajkam.

Most haragszol, arczod minden
Mozdulata ezt mutatja,
Pedig hidd el, hidd el nekem,
Nincsen okod a haragra.

Azt hiszed te, nem tudom én,
Hogy hiába minden érted?
Hogy sohasem nevezhetlek
E világon az enyémnek?

Tudom én jól, de a szív nem;
Ez — vesztére bár, de — érez,
S minél inkább csillapitom,
Vágya annál égetőbb lesz . . .

Ne haragudj hát rám, kérlek,
Ha imádlak, ha szeretlek, —
Hisz a szívnek — ha már szív lett —
Szeretni kell, szabad, lehet . . .

Orel Géza.

Néhány hasznos madarunkról.

Szülői büszkeségünk, ha fiainkat kis vadásszá tehetjük; lövi is derűre-borura szegény madarainkat. S ha dobási gyakorlatának, célzási ügyességének egy billegény, vagy pacsirta áldozatul esik, lehet-e abból nagy dolgot csinálni? A költés idején tojások, fiókák a kis emberek kedvencei. De ne igyekezzünk mindazt a gyermekekre tolni. Mi se vagyunk jobbak a deákné vásznánál. Már mindezek megengedése is a czimboraság jele. Részünkről a jó példa sem hiányzik. Egyik nevelőm rövid pár hó alatt valóságos szárnykiállítás rögtönözött szobája falán. S hányszor verjük le a fecskéfészket csak azért, mert restelünk alá papir- vagy deszkadarabot szegezni. S jó lóvóinkról nem az e mondásunk, hogy a fecskét röptében ejtik el?

Pedig nem csak az erdők, s csalitok irtásának, hanem ezen kiméletlen bánásmódnak szomorú következménye, hogy madaraink folyton fogynak, pusztulnak. Kihaltabbak lesznek a tájak, nincs mi vidám csicsérgése, dalával barátságossá tegyen mezőt, erdőt. E kedves állatok távoztával felütik otthonukat a rovarok százezrei, milliói. Nincs mi korlátozza túlszaporodásukat, kedvök szerint teszik tönkre a növényzetet.

Az ember tehetetlen ez apró lényekkel szemben. Mily nagy áldozatok árán tudnak csak valahogyan is védekezni a sáskák milliói ellen. Mily könnyű s jóval célravezetőbb a chinaiak eljárása. A nagy folyók mentén a lakosok libát, kacsát, tartanak. Harangszóra kora reggel különböző tájakra utra eresztik őket. Késő estig szorgosan vadásznak a sáska, szöcske stb. után.

Bemennek a vetések közé, át a folyókon, minden hely megtisztul a rovaroktól. Ha valamely helyen nagyobb sáskajárást hallanak, több gazda odaterteli aprómarháit.

De nem kell oly távoli példákra hivatkozzunk. A nem egyszer túlszaporodásával

nagy károkat okozó verébpár is költés idején hetenként több, mint 3000 hernyót, rovarot vizsgál haza fiokáinak. A falánk gébics naponként százakat pusztítanak el. A fecskék hajnaltól késő estig nem ismernek pihenést a vadászatban. 5—6 kicsinykék majd minden perczen étel után sipog.

Németországban mesterséges költőhelyeket aggatnak ki a madarak számára, mi legalább legyünk több kimélettel e valóságos jóttevőink iránt.

Következő soraimban a már említettek kivül még néhány rovar, egérszűrtő madárról emlékezem meg. A fülemile, pacsirta a mily kedves énekesek, épp oly fáradhatlan rovarpusztítók. A billegénnyel folyton a vizek tájékat járják. Itt van a legtöbb rovar s hőaratásuk van. Kis czinkéink most az erdőt buvják. Énekelésük rögtön téli kerti ismerőseinkre vall. Csak a hely változott, de a működés ugyanaz. A harkályok s a más fészket elmostoháskodó kakukkal ők az erdők rovarászai. A harkályok meg valóságos ácsok is. Néhány centiméternyiről is kikopácsolják a prédát. Szántáskor a gazda ekéjét nagy komolyan követik a hollók, varjak. Jó táplált falatokat találnak a friss szántásnál. Mohó étvágygyal falják föl a pajorokat. De nincsenek ők soha munka hián. Szántóvetői teendőiket végezve csoportokban szemlét tartanak a réteken. Jaj a garázdálkodó rovarnak.

Már az hagyományos előítéletünk, hogy a baglyokat ha csak szerit tehetjük, üldözzük. Pedig a nagy vagy füles bagolyt (vagy ülüt) kivéve — mely a madárpecsenyét kedveli — a többi mind egér-inyencz.

Még a ragadozómadarak közt is az egerész ölyv nagyon is jóvá teszi a rokonság bűnét.

Nem akarok a t. olvasók becses türelmével visszaélni, csak a főbb madár alakokat öleltem föl. Bár valóban alig van madár, mely egyik, másik okból kiméletet ne érdemelne. Ne csak kalitkánk kedvencei legyenek gondoskodásunk tárgyai, terjesszük ki figyelmünket a természet nagy kalitkájára is; madarainkat áldásos működésükben legalább ne zavarjuk!

Z.

sem tudott segíteni ez állapotban, melyben egyéb aránt hazánk kisebb városai iparos-ifjúsági egyletei közösen sinlődtek. Azt az eszmét csak egy jövő iparos nemzedék fogja kellően fel fogni: a régi czéhális testületek iparosai más körben nőttek fel, s ne csodálkozunk ha nem szívesen engedik ki segédeiket a régi megszokott kötelékből s az atyamester felügyelete alól.

Hanem addig is míg az bekövetkezik segíteni kell az dolgon, és pedig mint egyéb ily szerű cultur mozgalmat csak társadalmi uton fejleszthetjük, városunk intelligentiája évről évre pártoló tagja az egyletnek, és mondhatni hogy az így bezfietett tagsági díjak nagyobb részét képezik az egylet fenállhatási tőkájének; de valjuk meg, hogy leverő hatással bir azon körülmény hogy épp magok az iparosok tartják távol magukat az egylet segélyezésétől.

Mert ma is 600-ra megy, az iparos-ifjak száma Tordán s ebből 50 rendes tag sem került ki. . .

Most a vasárnapi munkaszünettel egy újabb korszak nyílt meg az iparos-segédekre. Ma már nincs többé joga a mesternek őket a munka mellett vissza tartani, s ha tenné, az iparhatóságnál orvoslást kereshet. De viszont az iparos-segédek is fogják fel saját érdekeiket, mert hazafias kormányunk és országgyűlésünk nem azért hozta a munkaszünet iránti törvényt, hogy az eképnert szabadidőt a vendéglőkbe mulassák keresztül.

K. Weress Sándor.

A vasárnapi munkaszünet.

A következő két csoportban felsoroljuk a többi kivételes eseteket, melyekben vasárnap Szent István király napján is meg van engedve a munka, azért, mert az üzem félbeszakítása lehetetlen.

Ez esetek a következők.

Multheti számunkban ismertettük a kereskedelemügyi miniszternek a vasárnapi szünetre vonatkozó rendeletében felhozott kivételes esetek ama csoportját, mely a fogyasztó közönség érdekében megengedtetett. A következő két csoportban felsoroljuk a többi kivételes eseteket, a melyekben vasárnapon és Szent-István napján is meg van engedve a munka már csak azért is, mert az üzem félbeszakítása lehetetlen. Ez esetek a következők:

1. az agyag-, porcellán-, majolika- és kőedény-iparnál, nemkülömben a mész-, fész-, cze-ment- és téglá-égető iparnál: kizárólag az égetési munkák;
2. a bőr-iparnál a kavarási és bőrforgatási ipari munkák, de csak legfőljebb délelőtt 9 óráig;
3. a cukor-iparnál a czukor-gyártással és finomítással járó munkák;
4. az eczet-iparnál feltöltési és az erjedési műveletek körül végzendő ipari munka;
5. a fehérítési iparnál a chlorozási és lugzási munkák legfőljebb délelőtti 10 óráig;
6. a kender-áztatási iparnál;
7. a keményítő iparnál;
8. a kőolajfinomító-iparnál azon ipari munkarész, mely a végzendő művelet természeténél fogva félbeszakítást nem tűr;
9. a légszusz-iparnál kizárólag a légszusz előállítására, a lámpák meggyújtására és eloltására szükséges ipari munka;
10. a malmoknál az őrlési művelet;
11. a kertészeti iparnál a termeléssel és

műveléssel kapcsolatos félbeszakíthatlan és sürgős munka;

12. a papír, papír-pép és-czellulóz-iparnál a félbeszakítást nem tűrő munka;

13. a pótkávé és katángszáritó iparban azon ipari munka, mely összel a répa vagy gyökér feldolgozására és szárítására elkerülhetlenül szükséges;

14. a sajtészítő iparnál és

15. a szalmagyártásnál a félbeszakítást nem tűrő munka;

16. a selyemiparnál

a) a selyemgubók beváltásának ideje alatt a selyemgubók átvétele, továbbítása, fojtása és gondozása körüli munkák;

b) a selyempete-készítés által igényelt munka;

17. a serfőző maláta és

18. a szeszipar, valamint a szeszfinomítás és élesztő gyártás, nemkülömben az élesztőnek elfuvarozása;

19. a színnyomásnál és kékfestésnél végzendő azon munkák, melyek a folytonos üzem félbe nem szakíthatása miatt szükségesek;

20. a tésztagyártásnál a szárítással egybekötött munka déli 12 óráig;

21. az üveggyártásnál, a mennyiben az regeneratív fűtő készülékkel üzetik, a fűtési az üvegolvastási és üvegfúvási félbeszakítást nem tűrő munkák;

22. a vas- és aczélgyárak üzem ágainál mindazon munkák, a melyek félbeszakítást nem szenvedhetnek, jelesül a vas- és aczélolvastó, kavarási, finomító és csőforasztó postek, a hengerlő művek munkái, az ezekkel kapcsolatban lévő és üzemük folytonosságához szükséges összes műhelyek, a gáz- és gőzfejlesztő, szén-égető, koxégető fa-aszaló, pörkölő és öntő üzemek, a helyi szállítópályák és egyéb mellék-műveletek valamint berendezések, félbeszakítást nem tűrő munkái;

23. a vegyészeti iparnál az üzem azon egyes műveletei, melyek félbe nem szakíthatók, például az izzó láng és olvasztó kemenczékénél ólomkamrák és retortáknál folyó munkák stb.;

24. a villamos erőt, illetve áramot előállító telepeknél előforduló ipari munka;

25. a zománcozott vasedényiparnál az olvasztási, égetési és ónégetési munkák.

Mert a közforgalom valamely hadászati vagy egyéb közérdek a folytonos üzembentartást föltétlenül követeli:

1. A vasúti és hajózási üzemek, valamint a postatávirda és távbeszélő üzemeknél előforduló ipari munka;

2. hadászati szempontból sürgős építkezési, felszerelés vagy szállítási ipari munkák;

3. árvíz és más e'emi csapás elleni védelmi munkák, valamint az illető e'emi csapás következményeinek eltávolítására vagy orvoslására elkerülhetetlenül szükséges munkák;

4. oly ipari munka, mely a nyilvános közlekedés és közbiztonság érdekében halasztást nem szenvedhet;

5. ünnepélyeknél bármily díszítési munka;

6. a társas- és berkocsi ipar;

7. a hordár és targonczás ipar;

8. a temetkezési vállalatok.

Az idézett törvény 3. §. b) pontja szerint: ipari munkát végezhetnek a mondott napokon azon önálló kisiparosok, kik maguk és pedig segédeik és tanouczai, valamint más segéd-munkások igénybevétele nélküli lakásukon dolgoznak.

A jelen rendeletben az egyes munkákra, illetve műveletekre nézve engedélyezett kivétel csakis azon munkásokra és segéd személyzetre vonatkozik, mely az illető munkánál, illetve műveletnél tényleg alkalmazva van.

Azon iparnemeknél, melyeknél az ipari munka a fentiek szerint vasárnapokon is végezhető lesz, köteles az illető iparüző az ezen munkánál alkalmazott munkások olyatén föl-váltásáról gondoskodni, hogy a munkások leg-alább minden hóban egy teljes vagy minden két hétben egy fél vasárnapon munkaszünetet élvezzenek.

A jelen rendelet az 1891. évi XIII. t. czikkal egyidejűleg 1891. évi július hó 15-én lépett életbe.

(Vége.)

Zene-egyleti juliális.

Vége valahára a zene-egylet megtarthatta juliálisát. A mi esős időnk sokáig kétségben volt, hogy engedélyezze-e a tánczvizgalom megtartását, avagy várjon addig, a míg fedett helyiségben tánczolhatnak a tánczkedvelők. Hanem mégis az egyenruhások pártja az égben győzött, a mennyiben folyó hó 19-én estvére annyira kiderült az idő, hogy meglehetősen tartani a már két vasárnapról elmaradt tánczvizgalmat.

Hanem már csak magára a dologra térek, én is éppen oly nagy buzgalmat fejtettem ki reporterségben, mint a mi bandistáink az előkészítésben. Már kora reggel dob és harsona meg szánykürt meg stb. szóval ugynevezett magyar-zene ébresztette fel az embereket a hajnali álomból, ígérve bő kárpótlást az elmulasztott szép álmakért az estvéli mulatságban és mikor 8 óra után megjelentem a májálison bizony már egészen telve volt sok szép leánnyal. Nemes feladatomná tettem a májális megénekését annak daczára, hogy a vasárnapi munkaszünet mi reánk is kiterjed, s e rendelet értelmében, ki irással foglalkozik elméjét be kell zárja vasárnap, s akármilyen jó gondolatja lesz: nem szabad leírja, éppen azért nem tökéletes a referáda, s mégis kérem kell a tek. szerkesztő urat, valamikép el ne áruljon, hogy vasárnap is forgattam a pennát, mert 1—300 frtig igen sok lenne a birság.

Igyekeztem összeállítani a jelen volt sok szép leány névsorát, azonban a legnagyobb igyekezetem daczára is az alábbi névsort sikerült összeszednem, mert oly sokan voltak, hogy bizony e tekintetben nem a legpontosabb a referáda. Ott láttam Rédiger Gizellát, Opra Irént, Vincze Annát, Keresztési Ilonát, Balla Gizellát, Bardocz Annát, Kleinhempel nővéreket, Nagy Ilkát, Kleinhempel Bertát, Subucz Julit, Subucz Esztit, Miskolezi Marit, Horváth Mariskát, Gönczi nővéreket, Biró Katát, Szigethi Zsófit, Fodor Ilonát, Pap Ilonát, Chioreán Mariskát, Placsintár Annát és még nagyszámmal a sok szép leányt és szép asszonyt.

A zene-egylet darabjait a szokott kedvvel és gyönyörködtetón játszodta le.

Egy szóval népes volt és jól telt az idő. 120 pár járta a négyeseket, igen szép jövedelme volt az egyletnek, s méltán is megérdemli, mert sokszor gyönyörködteti városunk közönségét.

h.—z.

Szinészet.

Zoltán Gyula jönevű vidéki színigazgató 43 tagból álló dráma-népszínmű és operette szintársulatával folyó hó 28-án az ujonnan épült ligeti-tánczteremben kezdi meg működését, melyre előre fehívjuk műpártoló közönségünk becses figyelmét, annál is inkább, mivel Zoltán igazgató Dicső-Szt.-Márton, Maros-Ludas és Maros-Ujvárt csoportokban működő társulatát itten szándékozik összpontosítani.

A műsorról a színi jelentés kedvező képet nyújt; s ha az adott ígértnék Zoltán és társulata eleget tesz: agy Torda város és vidékének műpártoló közönsége néhány jó darab átélvezésének emlékével marad, a színigazgató pedig tele kaszával távozva ütheti majd fel Thalia vándor oltárát másutt.

Több rendbeli miniszteri intézkedések daczára, melyszerint: azon városban a hol egy szintársulat nyert engedélyt, ugyanott semmi más csepürágó, cirkusz, panoráma, stb. dísznagya-, avagy „Műelőadásokra“ engedélyt nem

nyerhet ugyan, s mégis mind ezen intézkedések dacára a megyeháza előtti t'ron valami czirkusz-féle emeli fel sátorát a magyar színészet rovására.

Hinni reméljük, hogy gondos városi tanácsunk ezen visszás helyzeten annál is inkább segíteni fog, mivel egy oly kitűnően szervezett szintársulatnak anyagi bukása nincs érdekünkben. Pedig az előre látható, hogy a csepürágás és izetlen mókán hajtótörést fog szenvedni a komoly és hazafias színészet ügye, minek következtetése sajnos lenne.

A fenti megjegyzéseket nem irás viskettétségéből tettük, hanem tettük azt a cultura érdekében, a melynek a magyar színészet leg-hatalmasabb oszlopa.

Julius,

H I R E K.

— **Esküvő.** Csikszentmihályi Sándor János, Torda-Aranyosmegye derék fiatal alispánja, ma július 26-án délután 1 óra körül tartja esküvőjét borosjenői Tisza László országgyűlési képviselő ritka műveltségű bájos leányával: Annával, Kolozsvártt a menyasszony szülői házában. Áldást és boldogságot kívánunk, e szép frigykötéshez.

— **Eljegyzés.** A napokban jegyezte el Bodor Zsigmond kis-küküllő vármegye tiszti főorvosa Ilyés Albert Mezősályi nagy birtokos bájos és művelt leányát Gizellát.

— **Kinevezés.** Papp Domokos marosvásárhelyi kir. alügyész törvényszékünkhez kir. ügyésszé neveztetett ki.

— **Vezérkari tisztek** jártak folyó hó 24-én városunkban. Szállás után néztek nagyobb számú katonaság számára. Ugy értesültünk hogy Augusztus 24 és 26-ka között a város környékén katonai hadgyakorlat lesz, mely alkalommal két ezred gyalogság, s nagyobb számú huszárság és tüzérség fog városunkban szállásolni.

— **Névváltoztatás.** Pitó Sándor itt állomásozó csendőr vezeték nevét felsőbb engedéllyel Kis-re változtatta.

— **Serly Lajos** ismert zeneszerzők f. hó 24-én valóban élvezetes estélyt rendezett azon kis, de válogatott közönségnek mely meghallgatta. A nyolcz darabból álló műsort a közönség tapsokkal jutalmazta s majd mindeniket megismételtette. Az a törzsgyökeres magyar előadási stíl, melylyel Serly a zongorán kezelte, s az a rokonszenvesen erőteljes, és még is erejében mérsékelt hang, melylyel Eöri Sz. Elemér dalait előadta, sokáig emlékünken lesz. Serly körútjának más célja is van. Egy irodalmi, művészeti és ethnographiai munkán dolgozik, mel october 1-től füzetenként fog megjelenni, s hogy e munkához anyagot gyűjthessen betutazza hazánkat. A vele utazó Eöri egykori tanítványa és a budapesti népszínház kedvelt tenoristája. Ma Enyeden hangversenyeznek.

— **A tordahasadéki ut készítése** megkezdődött, és pedig azon oldalon, mely Tordáról nevé balfelől esik. Eddig 250 méternyire haladtak s a szikla alján hol, s levádjuk, hol emelik az utat. Hat toroczki ember dolgozik egy felügyelővel. Az ut szélessége 2 méternyi lesz, csak is gyalogjárókra számítva.

— „**Magyar Francia**“ biztosító társaság az aratási időnyre tűzbiztosítási díjtáblázatát szerkesztőségünknek béküldötte, s ezt oly olcsónak találjuk p. o. egy hónapra 100 frt értékű szalmás gabonának tűz elleni biztosításáért cseréptedél alatt 15 kr szabadban 50 kr. biztosítási díjt kell fizetni, hogy alig hiszünk komoly gazdát, a ki a sok költség és még több fáradsággal, ily csekély biztosítási díj mellett a cséplésig szalmás gabonáját tűz ellen a „magyar francziánál“ ne biztosítaná. A nevezett társaság ezen valóban feltűnő olcsó biztosítása módozatát olvasóink figyelmébe csak melegen tudjuk ajánlani.

Közgazdaság.

Tekintetes szerkesztő úr!

E lap folyó évi július 12-iki számában Torda-Aranyosvármegye déli részén, a Maros folyó mentén levő községek határán a hesseni légy felléptéről, illetve ezen kártékony rovar által a buzavetésekben okozott károkról tesz említést; a mai napon a Mezőségről vett értesülésem szerint — úgy látszik — hogy ott is egyes községek vetéseiben tetemes károkat okozott, úgy annyira, hogy a buzavetésből némely községben csak is 1/3-ad termés várható.

Ezen okból indítatva érzem magamat, hogy az amúgy is több elemi csapásnak kitéve levő gazdaközönségnek, földmivelésügyi m. kir. ministerium által ezen ártalmas rovar elleni óvintézkedések iránt kiadott alább irt utasítást tágasabb körben köztudomásra hozni.

A hesseni légy egy szunyog forma kis legyecke, mely úgy Európában, mint Amerikában a buzatermésben már többször egész vidékekre, sőt országokra terjedő pusztításokat okozott. A jelentéktelen kinézésű rovar oly módon válik kártékonyá, hogy kukacjai a fiatal buzaszárakat megrongálják és tönkreteszik; csekélyebb mértékben élőködnek a rozs és árpavetésekben is.

A rovar nőténye ugyanis parányi petéit ősz elején szeptember havában a vetések leveleire tojja; a veték kikelvén, a körülbelül 3 mm. hosszú fehér kukacok a szár és a levél hüvely közé levándorolnak és a levél hüvely tövében megtelepedve a gyöngö szar nedvét kiszívják. Az ily nagyobb mértékben megtámadott zsenge növényeké ennek folytán elsárgulnak, elfonnyadnak és kivesznek. A kukacok a szárukban a levél hüvely védelme alatt teletnek át és ott hosszukás idomu barnás bábokká változnak, melyekből a 3 mm. hosszú fekete legyecke április havában buvik elő. Alig hagyta el a kis légy bábtaakaróját, csakhamar párosodik, s a nőtény aztán haladéktalanul megkezd a petekaszt. E célra a már szárba indult őszi vetéseknél az alsó leveleket, a tavasziaknál pedig a gyökérleveleket választja ki és barnás petéit azoknak felső lapjára helyezi. A parányi petékből, melyek szabad szemmel elég láthatók, a fiatal kukacok már néhány nap múlva kikelnek és azonnal az illető levél tövéhez vándorolnak odaérve megállapodnak s a levélhüvely védelme alatt töltik álcza-állapotuk egész idejét.

Az őszi vetéseknél tehát ilyenkor alulról felfelé az első, vagy második bütyök felett találhatók; a tavasziaknál ellenben éppen úgy mint az őszkor az őszi vetéseknél tapasztalhatjuk, közvetlenül a gyökér felett vannak megtelepedve. Míg azonban ősszel a megtámadott gyöngö száruk, mint említve volt, mind kivesznek, tavasszal nem sikerül a már a megerősödött növényt előlni. A növényzár tovább nő tehát, de a tápnedvét szívó kukacok állomás helyein annyira meggyengül, hogy később nem buja el kalászát, hanem előbb-utóbb megtörik. Az ilyen gabonaföld aztán úgy néz ki, mintha valaki készakarva legázolta volna; gyöngön fejlődhetett kalászok is mind jóformán üresek.

Június második felében a kukacok bábbá alakulnak és belőlük július és augusztusban buvik elő a második, vagyis a nyári nemzedék. Ennek a nyári nemzedéknek a nőtényei aztán az őszi vetésekre tojják a petéiket, s az ezekből fejlődő kukacok ismét az őszi vetéseket károsítják.

A hesseni légynek e szerint évenként két nemzedéke van, az első nemzedék tavasszal a zöld őszi vetésekben, a második pedig aratás után a tarlóban éri tökéletes kifejlődését.

A mi az ellenszereket és óvrendszabályokat illeti, azok a következőkben foglalhatók össze:

Mint hogy a légy második, nyári nemzedéke szeptemberben petéit szokta lerakni, tanácsos az őszi vetést minél későbbre halasztani, hogy mire a vetés kikel, a legyeknek már semmi nyoma se legyen.

A nagyobb mértékben megrongált és tönkretett vetéseket legezészerűbb kor a tavasszal minél előbb jó mélyen beszántani; ezzel nem csak azt érhetjük el, hogy a légy bábjai megsemmisülnek, hanem hogy az illető földterületet, a melyről különben is silány termés lett volna várható, még másképen is kilehet használni és nevezetesen kapás növények termelésére fordítani.

A nyári nemzedék kipusztítására ajánlható a tarló leégetése; a mennyiben pedig a bábok a gabonaszárak alsóbütykén vannak elhelyez-

kedve, előnyösebb hosszú tarlót hagyni, hogy ekként lehetőleg valamennyi báb eléghető legyen.

Sokkal czélszerűbb ennél a tarlót aratás után azonnal minél mélyebben beszántani, a mely eljárással a legyek további fejlődése megakasztatván, az őszi vetések a légy támadásaitól lehetőleg megóvatnak.

Mindezeknek a védekezéseknek azonban csak akkor lesz meg a kellő eredménye, ha azokat nemcsak egyes gazdák követik, hanem a megtámadott vidéknek lehetőleg valamennyi birtokosa alkalmazza.

V. L.

CSARNOK.

Köpeczi Nagy Dániel emlékirata.

(Folytatás.)

Nekem pedig az én feleségemtől születtek két gyermekeim: Kalára és Pál, a kiket a nagyhatalmasságu szent Isten az maga dicsőségére számos esztendőig mind őket, mind pedig az ő maradékokat éltese, és áldja meg őket isteni félelemmel s tegye tenyészővé őket az ő maradékjokban mindennemű munkájokban, marhájakban, mezejekben, és hogy birhassák ezen házat és jószágot véghetetlen időkre.

Én pedig Köpeczi Nagy Dániel születtem az én atyámtól Györgytől, ki is született vala második Köpeczi Nagy Györgytől, és feleségétől néhai Székely Margittól, mely Székely Margit született vala második Székely Mihálytól, ki első Székely Mihálytól és feleségétől Vernes Ilonától, ezen Vernes Ilonának volt édes atyja első Vernes János, ki is élt 1632-ben, és az előttem mint az eddig való írásokból megtetszik, az kinek is felesége volt Pogány Ilona az Pogány Tamás leánya. Ezen Pogány Tamásnak édes atya volt Pogány Miklós, enek pedig édes atytya volt Pogány István, ki élt 1407-ben (?) a mint az eddig való írásokból megtetszik és ezen ház ily jitt aláb mindaddig én reám és még ezen házhoz vannak többek is úgy mint elsőben enek a háta megett való, mivel ez is Vernes ház, és a Piacon, most Székely ház, s az előtt volt néhai Pogány Miklós háza úgy mint az 1610-ben. Most én anno praesenti supra notáti Isten kegyelmességéből élek és vagyok mostan ötvenhat esztendő, az feleségem pedig 39 esztendő, az leányom Kalári 17 esztendő, az fiam Köpeczi Nagy Pál — — — Most uralkodik az felséges Austriai ház, felséges Mária Therózia és fia Jósephus mint corregens.

Gubernator az szász Nationis religion, mely is eddig soha is nem succedalt Erdélyben Báró Bruck Antal (Bruckenthal) Sámuel ur excelenciaja az ki ezen hivatalt obtinealta az felséges Austriai Háztól, és az eő különös királyához való hűségéért és az Erdélyi Népek különös szeretetiért.

Torda-Aranyosvármegye főispánjától.

Sz. 259—1891.

főisp.

Pályázati hirdetés.

Torda-Aranyosvármegye topánfalvi járásában évi 400 frt fizetés és 100 frt lakbér illetményen rendszeresített irnoki állomás üresedésbe jövén, — arra ezennel pályázatot nyitok.

Felhívom pályázni kívánokat, hogy az 1883. évi I. t.-cz.-ben megszabott minősítést s eddigi szolgálataikat igazoló okmányokkal felszerelt kérvényüket f. évi augusztus hó 31-éig hozzám adják be.

Torda-Aranyosvármegye főispánjától.

Tordán, 1891. július 22-én

Gr. Bethlen Géza, s. k.

NYILTÉR*)

Torda város mindazon kedves magyar lakóinak, kik engem, mint idegent oly szívélyesen fogadtak, elutazásom alkalmából kedves kötelességemnek ismerem mindazoknak, kikkel személyesen nem találkozhattam, szívélyes Isten hozzádat mondani: Torda, 1891. jul. 19.

Kleinssohn Jack,
a cellulose-gyár volt tisztviselője.

*) E rovat alatt közlöttékért nem vállal felelőséget a Szerk.

Torda-Aranyosvármegye főispánja.

Sz. 234—1891.
f. i.

Pályázati hirdetés.

Torda-Aranyosvármegye törvényhatóságánál üresedésben levő évi 300 frt fizetés és 60 frt lakbér illetményvel javadalmazott két közigazgatási gyakorlonoki állásra ezennel pályázatot hirdetek.

Felhívom pályázni kívánokat, hogy az 1883. évi I. t.-cikkben megszabott minősítést, s netáni eddigi szolgálataikat igazoló okmányokkal felszerelt kérvényüket hozzám folyó évi augusztus hó 15-éig nyujtsák be.

Torda, 1891. július hó 2-án.

Gróf BETHLEN GÉZA s. k.
főispán.

2—3

551. szám.
A. 1891.

Hirdetmény.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter úr ő nagyméltósága az 1891. évi július hó 4-én kelt 21959. számú rendeletével a tordai, nagy-szebeni, brassói állam között 24—25 km. szakaszán lévő 44. számú hid újból építését és az ezzel kapcsolatosan e szközlendő alonyisi árok szabályozását 2545 frt 11 kr összeg erejéig engedélyezte.

A fentemlített munkálatok fogantatásának biztosítása céljából az 1891. évi augusztus hó 3-ik napjának d. e. 10 órájára a torda-aranyosvármegyei m. kir. államépítészeti hivatal helyiségében tartandó zártajánlati versenytárgyalás hirdettetik.

A versenyezni óhajtok felhivatnak, hogy a fentebbi munkálatok végrehajtásának elvállalására vonatkozó, az engedélyezett költség után számítandó, s a részletes feltételekben előirt 5%-nyi bántépénzzel ellátott zárt ajánlataikat a kitűzött nap d. e. 10 óráig a nevezett hivatalhoz annyival inkább igyekezzenek beadni, mivel a későbbben érkezettek figyelembe nem fognak vétetni.

A szóban forgó munkálatra vonatkozó műszaki művelet és részletes feltételek a nevezett m. kir. államépítészeti hivatalnál, a rendes hivatalos órákban, naponként megtekinthetők.

Kelt Tordán, 1891. július 15-én.

Torda-aranyosvármegyei m. kir. államépítészeti hivatal.

Sz. 584.
1891. tkvi.

Arverési hirdetményi kivonat.

A tordai kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy özv Szabó Mártonné végrehajthatónak Nyikula Mihaila végre-

hajtást szenvedő elleni 56 frt tőkekövetelés és járulékaik iránti végrehajtsáitgyében a tordai kir. törvényszék (az aljárakir. járásbíró) területén levő Gyertyános község határában fekvő, a gyertyámosi 15. sz. tjkben A+1 rsz 21 és 21 hrsz. alatt foglalt egész ingatlanokra az 1881. évi LX. t.-cz. 156 §. alapján, továbbá a 2, 3, 4, 6, 8, 9, 10, 12—18 és 26, 21 hrsz. a foglalt ingatlanokból Nyikula Mihailát megillető jutalékára az árverést összesen 325 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok 1891. évi aug. hó 11-ik napján d. e. 9 órakor Gyertyános község házájánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át vagyis 32 frt 50 kr. o. é. készpénzben, vagy az 1881. LX. t.-cz. 42-ik §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. alatt kelt igazságügyminiszter rendelet 8-ik §-ában, kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bántépénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Tordán, 1891. évi február hó 4-én.

Solymosi Miklós,
kir. törvényszéki bíró

A világhírű pusztító

TORD-TRIPE kiirt

patkányt, egeret és mezei vakondot anélkül, hogy más háziállatnak kárt okozna; mivel semmi nemű mérget nem tartalmaz

Egy csomag ára 50 kr.

Egyedüli raktár Tordán:

Amberboj Miklós

fűszer- és dohány nagykereskedésében.

"Zacherlin"

valóban a legkitűnőbb mindenféle rovar ellen,

miután ez, mint semmi más egyéb szer — a legmeglepőbb erővel s gyorsasággal irt ki minden meglévő férget hogy még csak nyoma sem marad. Legzéltszerűbb használási módja a porlító készülékkel való, a ráillesztett Zacherlin takarítóval.

A Zacherlint nem szabad valamiképp a közönséges rovarporokkal összetéveszteni, mert a Zacherlin valódi különlegesség, mely sehol, soha sem kapható másképp, mint

lepecsételt palackokban Zacherlin J. felirattal ellátva.

A ki tehát Zacherlint kér, s annak fejében valami port papirzacskóban vagy dobozokban elfogad, okvetlen mindig meg van csalva. Valódi minőségben kapható:

KOVRIK JÁNOS fűszerkereskedésében TORDÁN.

4. s
got
sa,
az
bb.
ttal
e-
a
g